

DEKRET

z dnia 15 stycznia 1945 r.

o Narodowym Banku Polskim.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy, Rada Ministrów postanawia a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

I. Przepisy ogólne.

Art. 1. Celem uregulowania obiegu pieniężnego i kredytu, powołuje się do życia instytucję państwową pod nazwą „Narodowy Bank Polski”, wyposażoną przez Państwo w przywilej emisji biletów bankowych i nazywaną w niniejszym dekrete Bankiem.

Art. 2. Bank jest osobą prawną i ma prawo używania pieczęci z godłem państwowym i napisem w otoku „Narodowy Bank Polski”.

Art. 3. Siedzibą Banku jest siedziba naczelnych władz Rzeczypospolitej Polskiej. Działalnością swą obejmuje Bank obszar całego Państwa Polskiego. Bank może za zgodą Ministra Skarbu otwierać i związać oddziały i zastępstwa (placówki inkasowe).

II. Kapitał zakładowy.

Art. 4. Kapitał zakładowy Banku stanowi niewycofalna dotacja Skarbu Państwa w kwocie 250 milionów złotych. Kapitał zakładowy Banku może być podwyższony na podstawie uchwały Rady Ministrów.

III. Władze Banku:

Art. 5. (1) Rada Banku nadaje ogólny kierunek działalności Banku oraz sprawuje nadzór i kontrolę nad działalnością Banku i czynnościami jego organów wykonawczych.

(2) W szczególności do obowiązków Rady należy:

- a) mianowanie na wniosek zarządu członków Komitetów Dyskontowych;
- b) zatwierdzanie budżetu wydatków Banku, przedstawionego przez Zarząd;
- c) przedkładanie Ministrowi Skarbu wniosków co do wysokości stopy dyskontowej oraz stawek procentowych i prowizyjnych Banku;
- d) decydowanie o nabywaniu i pozbywaniu nieruchomości (art. 22);
- e) składanie rocznych sprawozdań Ministrowi Skarbu do zatwierdzenia;
- f) przeprowadzanie rewizji poszczególnych czynności Banku, przeglądanie ksiąg i dowodów Banku.

Art. 6. (1) Rada Banku składa się z Prezesa Banku i 10-ciu członków, powoływanych i odwoływanych uchwałą Rady Ministrów na wniosek Ministra Skarbu w połowie z przedstawicieli ministerstw zainteresowanych w gospodarce Banku, a w połowie spośród przedstawicieli sfer gospodarczych oraz ruchu spółdzielczego.

(2) Członkowie Rady otrzymują wynagrodzenie za udział w posiedzeniach w wysokości ustalonej przez Ministra Skarbu.

(3) Radę zwołuje Prezes Banku przynajmniej raz na miesiąc. Na żądanie 3-ch członków Rada winna być zwołana w ciągu tygodnia.

(4) W razie nieobecności Prezesa Banku na posiedzeniach Rady przewodniczy członek Rady wyznaczony przez Ministra Skarbu.

(5) Uchwały Rady zapadają zwykłą większością głosów, w razie równości głosów decyduje głos Prezesa Banku.

(6) Rada Banku ustala, jakie osoby i w jaki sposób podpisują zobowiązania, dokumenty i korespondencję Banku.

Art. 7. Prezesa Banku mianuje i odwołuje Prezydent Krajowej Rady Narodowej na wniosek Ministra Skarbu, uchwalony przez Radę Ministrów.

Art. 8. Prezes Banku otrzymuje z funduszków Banku stałe uposażenie ustalone przez Ministra Skarbu.

Za udział w posiedzeniach Rady Prezes Banku nie otrzymuje oddzielnego wynagrodzenia.

Art. 9. Prezes Banku przewodniczy Radzie Banku, czuwa nad wykonaniem jej uchwał i sprawuje ogólne kierownictwo Banku.

Art. 10. Do zakresu działania Zarządu Banku należy techniczne kierownictwo Banku oraz załatwianie wszystkich spraw, które nie zostały zastrzeżone dla Rady i Prezesa Banku.

Art. 11. (1) Zarząd Banku w składzie Naczelnego Dyrektora i 2-ch jego zastępców mianuje i odwołuje Rada Ministrów na wniosek Ministra Skarbu.

(2) Ze stanowiskami Prezesa Banku, Naczelnego Dyrektora i jego zastępców nie wolno łączyć stanowisk:

- a) funkcjonariusza państwowego lub samorządowego;
- b) w przedsiębiorstwie przemysłowym lub handlowym, choćby ono stanowiło w całości lub części własność jego lub jego rodziny;
- c) we władzach kas oszczędności, banków lub spółdzielni.

(3) Minister Skarbu może Prezesowi Banku i członkom Zarządu zezwolić na objęcie stanowiska we władzach spółdzielni, jeżeli ono jest bezpłatne i obsadzone z wyboru.

Art. 12. Naczelną Dyrektora Banku i jego zastępcy otrzymują z funduszków Banku uposażenie, ustalone przez Ministra Skarbu.

Art. 13. (1) Zwierzchni nadzór nad działalnością Banku wykonuje Minister Skarbu.

(2) Dla utrzymania łączności Ministerstwa Skarbu z Bankiem, Ministrowi Skarbu przysługuje prawo mianowania spośród urzędników państwowych Komisarza Banku. Komisarz Banku otrzymuje stałe uposażenie z funduszków Banku, ustalone przez Ministra Skarbu.

IV. Przywilej emisji biletów Banku.

Art. 14. (1) Bank posiada wyłączne prawo wypuszczania biletów bankowych na obszarze Państwa Polskiego.

(2) Wysokość emisji określa Rada Ministrów na wniosek Ministra Skarbu.

Art. 15. Emitowane bilety bankowe są zabezpieczone całym majątkiem państwowym i wszystkimi dochodami Skarbu Państwa.

Art. 16. Bilety bankowe mogą być wypuszczane w odcinkach, których wysokość ustali Rada Banku za zgodą Ministra Skarbu. Każdorazowo przed wypuszczeniem nowych odcinków winien być w gazecie urzędowej ogłoszony dokładny ich opis.

Art. 17. (1) Wycofanie z obiegu poszczególnych odcinków lub też wszystkich kategorii biletów bankowych, zarządza Rada Banku za zgodą Ministra Skarbu. Terminy wymiany, po upływie których wycofane bilety zostają umorzone, ogłaszane będą w gazecie urzędowej i nie mogą być krótsze, niż 6 miesięcy od daty ich ogłoszenia.

(2) Równowartość nie przedstawionych w terminie do wymiany biletów bankowych przelewa się na dobro Skarbu Państwa.

(3) Bank ma obowiązek wymiany biletów uszkodzonych.

Art. 18. Podrabianie, przechowywanie lub puszczenie w obieg podrobionych biletów Banku podlega karom przewidzianym w kodeksie karnym.

Art. 19. Łączna kwota znajdujących się w obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań winna być pokryta w całości następującymi aktywami:

- 1) złotem w monetach i sztabach;
- 2) pieniędzmi zagranicznymi i dewizami płatnymi najdalej w ciągu 6-ciu miesięcy;
- 3) innymi aktywami Banku.

V. Czynności bankowe.

Art. 20. (1) Do zakresu działania Banku należy:

- a) dyskont weksli i kuponów od papierów wartościowych (art. 23);

- b) udzielanie pożyczek i otwieranie kredytów pod zastaw wartości wyszczególnionych w art. 26;
- c) kupno i sprzedaż papierów procentowych, komunalnych i hipotecznych, w granicach określonych przez Ministra Skarbu;
- d) otwieranie rachunków żyrowych i przyjmowanie wkładów;
- e) kupno i sprzedaż pieniędzy zagranicznych, złota i srebra oraz dewiz, utrzymywanie zagranicą rachunków oraz korzystanie z kredytów potrzebnych do wykonywania tych czynności, przy czym Bank ma prawo oddać w zastaw swój portfel wekslowy oraz inne wartości i redyskontować weksle krajowe i zagraniczne.

Bank może korzystać z kredytów zagranicą tylko na podstawie uchwały Rady Ministrów;

- f) sprzedaż przekazów i wypłat na własne oddziały;
- g) przyjmowane weksli i innych dokumentów do inkasa;
- h) przyjmowanie depozytów na przechowanie i do administracji;
- i) załatwianie wszelkich zleceń komisyjnych z dziedziny bankowej;
- j) udzielanie kredytów pod zastaw obli-gów Skarbu Państwa i przez Państwo poręczonych — w granicach uchwał Rady Ministrów.

(2) Do dewiz w myśl ust. (1), pkt. e) zalicza się wierzytelności w bankach zagranicznych, czek i przekazy na banki zagraniczne oraz weksle, akceptowane przez firmy zagraniczne i płatne najdalej w ciągu 6 miesięcy.

Art. 21. Bank nie może nabywać na własność nieruchomości, o ile nie są potrzebne na pomieszczenia Banku i jego pracowników.

Art. 22. (1) Bank może nabywać na własność nieruchomości i przejmować wierzytelności hipoteczne i inne prawa rzeczowe, w drodze świadczenia zamiast zapłaty lub w drodze przelewu albo egzekucji tylko na pokrycie lub zabezpieczenie swoich należności wątpliwych lub niezapłaconych w terminie. Bank obowiązany jest zbyć te prawa najpóźniej w ciągu roku od daty nabycia.

(2) Przedłużenie terminu zbycia może nastąpić jedynie na podstawie uchwały Rady Banku.

Art. 23. (1) Bank dyskontuje w granicach ustalonych zezwoleniem Ministra Skarbu weksle powstałe z dokonanych obrotów gospodarczych, płatne w ciągu 3-ch miesięcy w miejscowościach, w których Bank ma swoje oddziały lub zastępstwa, przy czym weksle winny być opatrzone zasadniczo 3-ma, a wyjątkowo tylko 2-ma podpisami firm lub osób zasługujących na zaufanie.

(2) Weksle rolnicze i przemysłu rolniczego winny być płatne najdalej w ciągu 9 miesięcy.

(3) Kupony od papierów procentowych przedstawione do dyskontu winny być płatne najdalej w terminie 3 miesięcy od dnia zdyskontowania.

Za weksle wykupione przed terminem płatności Bank odsetek dyskontowych nie zwraca.

Art. 24. (1) Dla oceny weksli i innych wartości powołuje się przy centrali oraz oddziałach Banku Komitety Dyskontowe, które rozstrzygają większością głosów o przyjęciu weksli do dyskonta w granicach kredytów, przyznanych poszczególnym podawcom.

(2) Przewodniczącym Komitetu Dyskontowego centrali jest Kierownik Wydziału, wyznaczony przez Naczelnego Dyrektora, przewodniczącymi zaś Komitetów Dyskontowych oddziałów są kierownicy tychże.

(3) Przewodniczący Komitetu Dyskontowego może odmówić przyjęcia weksli zaaprobowanych przez większość Komitetu, jednak na żądanie Komitetu przekazuje te sprawy do rozstrzygnięcia Zarządowi.

Art. 25. Członków Komitetów Dyskontowych powołuje i odwołuje Rada Banku na wniosek Zarządu Banku spośród osób, posiadających znajomość stosunków rolniczych, przemysłowych i handlowych, a wskazanych przez organizacje gospodarcze danego okręgu. Obowiązki swe pełnią członkowie Komitetów Dyskontowych bezpłatnie.

Art. 26. Bank udziela pożyczek i otwiera kredyty w granicach ustalonych zezwoleniem Ministra Skarbu na przeciąg czasu nie dłuższy niż 3 miesiące pod zastaw:

- 1) papierów wartościowych o stałym oprocentowaniu,
- 2) weksli, odpowiadających warunkom art. 23,
- 3) dewiz, odpowiadających warunkom art. 20 ust. (2),
- 4) towarów,
- 5) skryptów dłużnych z poręką bankową.

Art. 27. (1) Jeżeli pożyczka zabezpieczona zastawem nie została spłacona w ciągu 10-ciu dni po ustalonym terminie, wówczas Bank ma prawo sprzedać przedmiot zastawu bez stawiania dłużnika w zwłocę i bez zawiadomienia go o sprzedaży.

(2) Bank może dokonać sprzedaży na giełdzie, w drodze licytacji publicznej lub skupić przedmiot zastawu na własny rachunek po kursie giełdowym, obliczonym według średniej ceny dnia, w którym Bank wysłał zastawcy zawiadomienie o dokonanej sprzedaży.

(3) Termin, w którym Bank może sprzedać przedmiot zastawu, zależy od uznania Banku.

(4) Nadwyżkę powstałą po potrąceniu należności Banku z tytułu pożyczki i kosztów sprzedaży zastawu zwraca się dłużnikowi.

(5) Bank ma prawo zwrócić się bezpośrednio do dłużnika z żądaniem zwrotu długu, niespłaconego w terminie, niezależnie od tego, czy skorzystał z praw ciążących na zastawionym przedmiocie.

Art. 28. Przyjęte na zabezpieczenie Banku zastawy nie podlegają zajęciu w poszukiwaniu jakichkolwiek należności prywatnych, skarbowych czy innych, a w razie upadłości dłużnika nie mogą być przekazane do masy upadłościowej przed całkowitym zaspokojeniem przypadającej Bankowi należności z tytułu udzielonej pod ich zastaw pożyczki w kapitale, procentach i kosztach. Skutkiem tego sprzedaż zastawu na pokrycie należności Banku zarządzona na mocy art. 27 nie może być wstrzymana przez żadne czynności prawne.

Art. 29. Bank może przyjmować pieniądze krajowe na rachunki żyrowe nieoprocентовane; posiadaczami rachunków żyrowych mogą być instytucje państwowe i samorządowe oraz firmy i osoby prywatne. Bank może bez podania powodów odmówić otwarcia rachunku żyrowego osobom i firmom prywatnym, jak również otwarty rachunek zamknąć.

Art. 30. Bank przyjmuje na przechowanie złoto, gotówkę i dowody nieopieczutowane, a papiery wartościowe na przechowanie i do administracji.

Art. 31. Wystawione przez Bank kwity depozytowe są przenośne w drodze cesji, o ile inny tryb postępowania nie został ustalony przy złożeniu depozytu. Bank może żądać sądowego lub notarialnego uwierzytelnienia cesji.

Art. 32. Skarb Państwa korzysta w Banku z kredytu w rachunku, otwartym w granicach ustalonych uchwałą Rady Ministrów.

Bank obowiązany jest na żądanie Ministra Skarbu przyjmować bezpłatnie wpłaty na rachunek Skarbu Państwa i dokonywać bezpłatnie wypłat z tego rachunku; ponadto zaś może załatwiać komisowo wszelkie operacje na rachunek Skarbu Państwa.

Art. 33. Przy czynnościach bankowych Bank kieruje się postanowieniami niniejszego dekretu, a w razie braku ich stosuje przepisy prawa obowiązującego. Zakres oraz sposoby wykonania czynności bankowych niniejszym dekretem dozwolonych, ustala Zarząd.

VI. Sprawozdanie i bilans.

Art. 34. (1) Rokiem operacyjnym Banku jest rok kalendarzowy.

(2) Papiery wartościowe, będące własnością Banku, wstawia się do bilansu po kursie giełdowym transakcyjnym z dnia 31 grudnia, w razie braku notowań w tym dniu, po ostatnim w ciągu roku kalendarzowego zanotowanym kursie transakcyjnym, a w razie braku notowań giełdowych w ciągu całego roku kalendarzowego, po przeciętnym kursie zakupu z całego okresu rocznego.

Art. 35. Z całego czystego zysku przeznacza się 10% na fundusz zapasowy do czasu, gdy fundusz ten osiągnie wysokość połowy kapitału zakładowego; resztę czystego zysku przelewa się na rachunek Ministerstwa Skarbu jako dochód Skarbu Państwa.

Art. 36. Fundusz zapasowy jest przeznaczony na pokrycie strat i odpisów nie dających się pokryć z rocznych zysków.

Art. 37. W przypadku, gdy poniesione straty przewyższą istniejący fundusz zapasowy, różnicę pokryje Skarb Państwa.

VII. Szczególne uprawnienia Banku.

Art. 38. Narodowy Bank Polski jest wolny od wszelkich podatków państwowych i samorządowych jako też od wszelkich opłat stempowych.

Art. 39. Wszelkie dowody wystawione przez Bank są wolne od opłat stempowych.

Art. 40. Księgi Banku i inne zapiski, wchodzące w skład księgowości Banku oraz wyciągi z nich uwierzytelnione przez Bank, mają moc dowodową dokumentów publicznych, a dokumenty, stwierdzające zobowiązania z oświadczeniem Banku, że oparte na nich roszczenie jest wykonalne i prawnie dojrzałe do egzekucji, mają moc tytułów egzekucyjnych. Klauzule wykonalności tym tytułom nadaje właściwy sąd grodzki według przepisów kodeksu postępowania cywilnego.

Art. 41. Bank nie podlega wpisowi do rejestru handlowego.

Art. 42. Pozwy przeciwko Bankowi można wnieść tylko przed właściwym sądem siedziby Banku (art. 3).

VIII. Przepisy końcowe.

Art. 43. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Skarbu.

Art. 44. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Równocześnie tracą moc obowiązującą przepisy zawarte w art. 46 — 55 statutu Banku Polskiego (obwieszenie Ministra Skarbu z dnia 2 maja 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 46, poz. 296) zaś w art. 1 tego statutu skreśla się słowa „wyposażone przez Państwo w przywilej emisji biletów państwowych“.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:

Bolesław Bierut

Prezes Rady Ministrów:

Edward Osóbka-Morawski

Minister Skarbu:

Konstanty Dąbrowski